

nih registraturnih kazal ali dosedanjih popisov.

Problemi, ki nastajajo ob urejanju in popisovanju, dovolj nazorno kažejo, da ni mogoče pričakovati šablonskega dela pri občinskih fondih. Vsi omenjeni dejavniki pogojujejo specifičen pristop k vsakemu fondu posebej. Medtem ko obravnavamo fond neke občine kot samostojno celoto, ki ga je krojila usoda v času nastajanja, v času pred priložnostjo v arhiv in v arhivu samem, pa ne smemo pozabiti, da sestavljajo vsi ti fondi svojo zaključeno celoto. S prispevkom sem polzkušala le nakazati probleme, s katerimi se srečujemo pri tem delu, ugotovitve, ki so nastale pri dosednji strokovni obdelavi ter možnosti za čimboljšo usklajenost med arhivi, ki skrbimo za to arhivsko gradivo.

LITERATURA

— Arhivski fondovi i zbirke u SFRJ, SR Slovenija, Beograd 1984

— Arhivski fondovi i zbirke u SFRJ, SR Hrvatska, Beograd 1984

— Vanda Bezek, Analitični inventar fonda občine Izola 1977 — 1988

— Felice Perroni, Inventario generale delle carte conservate nel R. Archivio di Stato di Trieste e nella sezione d'Archivio di Stato di Fiume, Trieste 1933

— L'Archivio storico provinciale di Gorizia (informativni vodič)

— Guida generale degli Archivi di Stato italiani, II, Roma 1983

— Pravilnik o strokovni obdelavi in izdelavi priložkov za raziskave arhivskega gradiva (Ur. l. SRS, št. 11, 1988)

OPOMBA UREDNIŠTVA

— Referat avtorice na Arhivskem dnevu Slovenija, Furlanija — Julijska Krajina v Ljubljani 22. novembra 1988

Arhivsko gradivo, ki nam ga zapuščajo svetovalne službe na osnovnih šolah

Vlasta Tul

Odločanje o teži in vrednosti arhivskega gradiva, ki ga bomo trajno ohranili zgodovini, vedno znova izpričuje, da je resnično eno najtežjih in najzahtevnejših arhivistovih opravil. Često se v večji meri kot pri še ne dokončno prečiščenem gradivu v arhivu s tem problemom spopadamo na terenu, ob nastajajočih, mladih dokumentih. Tako nas odbiranje, celo odbiranje arhivskega gradiva pri nekaterih vidikih manj zahtevnih ustvarjalcih kot so šole po že večkrat preresetanih, na novo in detaljno pregledanih ter preučenihi navodilih, ki dajejo s strokovne arhivistične plati ustvarjaleu napotek in zavezo, da bo ohranil in izročil zgodovinskemu arhivu res tisti del kulturne dediščine, ki bo pri preučevanju preteklosti nepogrešljiv, postavljajo v marsikateri dvom in prehtanje prejšnjih odločitev.

Z organizirano, v zapisih samostojno zajeto šolsko svetovalno službo in z gradivom njenih strokovnih delavcev ali timov, ki ga, kot pravi zakon o osnovni šoli, sestavljajo psiholog, pedagog, socialni delavec in sociolog, se navodila za odbiranje arhivskega gradiva pri šolah še niso posebej ukvarjala, ali vsaj kakšne objave v arhivistični literaturi ni zaslediti. Ker pa je, kot kažejo izkušnje, vpliv dela šolske svetovalne službe na šolah občuten, bi njenega gradiva ob izboru ne kazalo obiti. Predvsem bi mu sodilo posvetiti večjo pozornost spričo novejšega nastanka te dejavnosti. Njeno gradivo bo gotovo zanimivo in koristno pri raziskavah svetovalnih delavcev, oziroma pri preučevanju in analiziranju zgodovinskega razvoja dejavnosti kot celote ali njenih posamičnih delov in specifične problematike. Glede na to, da je gradivo mladega nastanka, stroke pa še v velikem in dinamičnem razvoju, se še ni ali zelo skromno, pojavila po-

treba po enotnem vodenju velikega dela nastajajoče dokumentacije. Svetovalni delavci se, kar je razumljivo, v polni meri ukvarjajo z vsebino dela in jim v največ primerih gradivo služi le, dokler je iz praktičnih potreb aktualno. Nemalokrat so gradivo, ki je s stališča varovanja integritete osebnosti zaupne narave, že uničili, čeravno bi bilo katero v časovni odmaknjenosti verjetno zanimivo za razvoj stroke ali načina dela njenih predstavnikov.

Tudi zakonodaja je zelo skopa, ko omenja gradivo, ki ga ustvarja šolska svetovalna služba.

Razvitejšo in z izkušnjami obogateno dejavnost imajo le večje šole.

Zaradi različne zastopanosti svetovalnih služb pri šolah in neenotnega dela z vodenjem in odlaganjem pripadajoče dokumentacije, saj so nekatere uspele dodobra razviti dejavnost in odgovorno opravljajo dela tudi za tiste, ki si lastnih svetovalnih delavcev ne morejo privoščiti, smo, da bi se pri ugotavljanju vseh možnih pojavnih vrst dokumentov razumeli, skupaj s predstavniki nekaterih večjih osnovnih šol našega območja in s pomočjo koordinatorja pri organizacijski enoti Zavoda za šolstvo SRS v Novi Gorici oblikovali več vsebinskih sklopov nastajajočih zapisov.

Tako oblikovane celote naj bi tudi v prihodnje predstavljale orientacijo pri odlaganju in odbiranju gradiva. Ob upoštevanju uveljavljenih kriterijev za odbiranje arhivskega iz dokumentarnega gradiva od pomembnosti vsebine, časa nastanka, ohranjenosti, oblikovnih posebnosti in ponavljanja podatkov do vzročne zastopanosti, sta se obseg in število vrst posameznih sklopov zmanj-

šala. Gradivo, ki naj bi ga v celoti, delno ali vzročno odbrali, je zajeto v sledečem seznamu.

1. Dokumentacija o posameznem učencu (dosje učenca):

- osebni list šolskega novincea
- prijavi ali vpisni list s splošnimi podatki o učencu
- anamneza šolskega novincea
- testi (prve strani)
- skala osebnostne zrelosti
- uradna poročila o učencu
- zapisi in zahtežke opazovanj, svetovanj, razgovorov svetovalne službe z učencem, starši, učitelji in drugimi svetovalnimi delavci (vzročno)

2. Zbirni podatki o učencih ene ali več generacij

- analiza generacije za normalizacijo prvega in petega razreda
- zbirnik podatkov za poklicno usmerjanje s prilogami in EKOS
- sociogrami
- različne analize (učne navade, prosti čas, prehrana, interesi, socialne strukture učencev, analize testa šolskih novincev šolskega uspeha, testa POŠ, PM, TIPI)
- testi besednega zaklada (vzročno)

3. Gradivo nastalo ob delu s posameznikom ali skupino

- rezultati diagn. preizkušenj (WISC testi – prva str., risbe, likovni testi in nareki) (vzorčno)
- vaje za delo z učenci s specifičnimi težavami (vzorčno)

4. Drugo gradivo

- letna poročila delavcev v svetovalni službi šole
- lastna predavanja
- zapisniki delovnih sestankov svetovalnih delavcev

Predstavljen predlog arhivskega gradiva, ki naj bi dopolnil navodilo za odbiranje za zgodovino pomembnih dokumentov, nastajajočih pri osnovnih šolah, je, glede na informacije svetovalnih služb šol našega območja in glede na nivo uporabe kriterijev za odbiranje s stališča pristojnega arhivista, le eden izmed možnih predlogov. Ne da bi se zavzemala za uniformiranost dela v arhivih, menim, da bi bilo potrebno izkušnje pri tovrstnem delu med arhivi medsebojno izmenjavati in dograjevati, bodisi s pomočjo delovnih skupin pri Arhivskem društvu Slovenije ali same matične službe Arhiva SR Slovenije; sicer pa je bila za tak način dela na zborovanju arhivskih delavcev v Portorožu zadolžena koordinacija slovenskih arhivov.

Prikaz gradiva krajevnega in občinskega ljudskega odbora Polhov Gradec

Tatjana Šenk

Zapis, ki je pred nami prikazuje gradivo najnižjih upravnih organov v letih 1945–1955 na primeru gradiva krajevnega ljudskega odbora (KLO) in občinskega ljudskega odbora (ObLO) v Polhovem Gradcu. Hkrati je to tudi opis problemov urejanja in popisovanja take vrste gradiva.

V arhivih se nahaja precejšnje število fondov KLO in ObLO, zato me je zanimalo vprašanje, koliko ljudje iščejo podatke v teh fondih in s kakšnimi nameni. V Zgodovinskem arhivu Ljubljana, enota Ljubljana je v letih 1985–1988 v teh fondih iskalo podatke 57 ljudi, od tega 27 v fondih KLO in 30 v fondih ObLO. V raziskovalne namene je gradivo uporabljalo 16 uporabnikov (predvsem etnologi, zgodovinarji, dijaki), za praktične potrebe pa je gradivo iskalo 41 uporabnikov (potrdila za uveljavitev delovne dobe, o opravljanju obrti, zemljiško–pravne zadeve in podobno). To razmerje je razumljivo, saj bo vrednost gradiva za raziskovalne namene rasla šele z leti, kajti šele določena oddaljenost od dogodkov prinese večje zanimanje za arhivsko gradivo. Zato moramo arhivisti, kljub jasnemu določilu, da hranimo gradivo predvsem za potrebe znanosti in kulture, upoštevati tudi tiste kategorije gradiva, ki imajo praktični in ne samo trajni pomen.¹ Odgovora na vprašanje ali so posamezniki dobili dovolj podatkov v gradivu nisem iskala, ker sem hotela le prikazati, koliko uporabniki iščejo gradivo teh fondov in v kakšne namene.

Uporabniki torej pri mlajšem gradivu iščejo podatke predvsem zaradi praktičnih potreb, tisti, ki pa bi radi dobili podatke za krajevno zgodovino, dobijo v fondih krajevnih ljudskih odborov le osnovno informacijo, naprej pa morajo iskati v fondih višjih oblastnih organov. V fondih občinskih ljudskih odborov najdejo nekoliko več kvalitetnega gradiva, predvsem po letu 1955, ko se tudi pristojnosti občin povečajo.

Da bi odgovorila na vprašanje, katere kategorije gradiva uporabniki lahko pričakujejo v fondih KLO in ObLO, sem se odločila, da zapišem konkreten prikaz gradiva, ki se nahaja v fondih KLO in ObLO Polhovega Gradca.

1. Upravno–teritorialni razvoj na področju Polhovega Gradca

V času NOB so tudi na območju Polhovega Gradca začeli organizirati ljudsko oblast, kljub velikim problemom zaradi številnih domobranskih postojank.² Okrožni odbor OF za Notranjsko je v letu 1944 na tem teritoriju organiziral rajonske odbore Vrljnika, Dobrova in Horjula.³ Polhov Gradec je bil najprej v okviru rajona Dobrova, nato Horjula. Ko so jeseni 1944 organizirali Okraj Vrljnika je celotno območje pripadlo temu okraju.⁴ Tako je v začetku leta 1945 KNOO Polhov Gradec sodil k Okraju Vrljnika in je nato bil septembra 1945 z